

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 186
השון תשע"ט

מוקד העירוב
בארץ הקודש
054-84-833-20

ובעירובים הטובים חוששים יותר, שגם כשהגדר על קו ישר, לפעמים הרשת הסמוכה לפירצה מתעקמת ושוב אין הצדדים מכוונים, וגם זה בחשש פירצה בקרן זווית]. ומכיון שלפעמים אין להתיר פירצות אלו בעומד מרובה, לכן יש להקפיד לסגור אותן, וכפי שהאחראי עצמו עשה בכמה מקומות, וכעת ע"י הסיוור על העירוב עם אנשים נוספים, שמראים את התועלת והשמחה שלהם כשהעירוב יותר טוב, זה מעודד את האחראי להוסיף ולסגור גם את המקומות שנשארו.

בעיות אלו מצויות בפרט בתקופה הבאה עלינו לטובה, בימות הגשמים שיש זרם מים, הוא סוחף את החוט מתחת הגדרות, וגורם לחללים שבמקרים רבים מגיעים לג' טפחים.

יש לציין שהענין הזה של העידוד, חשוב מאוד במלאכת העירובין. ברוב המקומות האחראי על העירוב פועל לבד במסירות כל שבוע לתקן הרבה דברים, ואנשים אינם יודעים את גודל ההשקעה שהוא משקיע להעמיד את העירוב כהלכתו, ובמשך הזמן זה גורר רפיון, שמשתדלים לעשות רק מה שצריך לצאת ידי שמים, שלא יהיה מכשול, ולא משקיעים בהידורים. אבל כאשר בא אדם כלשהו ומתעניין, ומבין שיש בזה השקעה, ולא רק מתלונן על מה שאינו כהלכה, זה מסייע לאחראי שמעצמו יהיה לו יותר רצון וחשק לתקן בהידור יותר.

שימת לב לפירצה של קרן זווית בשער שבור

בהמשך הבדיקה, שקעה החמה, ועדיין לא השלימו את הבדיקה. אך היה נראה שצריך לסיים, כי עוד מעט יחשיך והם נמצאים רחוק מהבתים

שער שבור, וצו"ח מטשבי עמודים נקטים

ללא תאורה. אבל האחראי אמר שעדיין יש אור ואפשר להמשיך, א"כ ננצל מה שאפשר. הם המשיכו, וכעבור זמן קצר הגיעו למקום שהיה שווה להמשיך בשבילו. באחד הסיבובים שבגדר היה קטע של חמש מטרים שהיה בו שער יציאה לשדות, וחצי מהשער היה שבור. זאת אומרת שנשארה פירצה של כמטר וחצי, גם בשעה שהשער סגור. הבודק של המוקד העיר על הבעיה, והאחראי השיב שיש כאן "עומד מרובה" פחות מי' אמות. אבל הבודק הסביר שבמקרה זה מדובר בשער שעומד בזווית שונה לחלוטין משאר הגדר [תשעים מעלות]. והשער הקיים אינו יציב במקומו, אלא הוא נוטה לחוץ, באופן שאינו מגיע כנגד הגדר שממולו. במצב כזה זו פירצה בקרן זווית ממש, [שחסר משתי רוחות, מזרח אותה הדבר, שלימה ויציבה עם כמבואר בשו"ע (סימן ס"א ס"ב)].

בשער הזה, כמו גם בשאר השערים, היתה צורת הפתח מעל השער. אבל בדיוק כאן גם היא לא היתה טובה, העמוד הימני היה מורכב משלש חתיכות של עמודים, שונות זו מזו, ועקומות כל אחת מחברתה. באופן שגם המקילים בעמוד עקום מקילים כאשר הוא יחידה אחת שהולכת בקו ישר נוטה, אבל בצורה שיש שינוי בנטיה באמצע העמוד, זה יותר חמור. ולכן אין להסתמך גם על הצו"ח ש"פ שעמדה באותו שער.

האחראי קיבל את הדברים, ובאותו שבוע הוא התקשר להודיע שהוסיף להשלים במחיצה את החלק החסר. וכן תיקן גם דברים נוספים שהיה ראוי לתקנם. מדבר זה למדנו לא לדלג בבדיקת העירוב על שום פרט מלכתחילה היה נראה שכל הגדר אותה הדבר, שלימה ויציבה עם מעט חורים בחלקה התחתון, שהאחראי כבר למד לדאוג להם. אבל כשהמשיכו והשקיעו עוד קצת מאמץ, ללכת בחושך לבדוק, גילו דבר שהיה חשוב מאוד לכשרות העירוב.

האם לאחר התיקון המסוים נהיה עירוב מהודד

הקוראים בודאי רוצים לדעת באיזה ישוב מדובר, אם כבר תקנו את כל הדברים שמוקד העירוב אמר, א"כ כבר אפשר לסמוך על העירוב, אנחנו מחפשים כבר הרבה זמן ישובים עם עירוב מהודד.

חובת הבדיקה כל שבוע בכל העירוב

במסגרת הפעילות לבדיקת עירובים בישובי הארץ, יצא הבודק אל אחד מהישובים הדתיים הידועים במרכז הארץ, לאחר תיאום עם האחראי על העירוב, שאמר שהוא מעונין לשמוע דברים, אם יש צורך להוסיף ולשפר. ישוב זה מוקף בגדר בטחונית סביב לכל הישוב, ולמרות שכיום כבר לא משתמשים בה לצורך הביטחון, בכל זאת שומרים עליה לצורך כשרות העירוב. והאחראי המסור עובר כל שבוע סביב לכל הגדר, ובדוק שלא אירע בה דבר הפוסל את כשרותה.

בענין זה יש לציין שאכן יש חובת בדיקת העירוב כל שבוע, ואין להסתמך על "חזקה" שהעירוב שהיה תקין בשבוע שעבר, נשאר תקין גם בשבוע זה. כיון שמצוי בו קלקולים, כגון חוטים שנקרעים, עמודים שנפגעים מתאונות כלי רכב, או ממנופים ומשאיות העוברות בשטחים הסמוכים לעמודים, וכמו כן בעבודות חידוש של תשתיות וסלילת דרכים, נוהגים העובדים להסיר את העמודים שנמצאים בדרכם, בלי שום התחייבות להחזירם, בשונה מכל המזוור ועמוד תאורה, שנדרש להוציא אישור על הסרתו. לכן חלה חובת בדיקה לפני כל שבת ושבת, וכמבואר בדובב מישרים ובחזו"א. מכיון שהדברים האלו אינם צפויים לדעת באיזה פינה אירע תאונה, ובאיזה מקום החליטו לשפץ באותה שעה, לכן צריך לבדוק גם את המקומות שכבר עומדים זמן רב ללא תקלה, שמא בשבוע זה הגיע תורם להיפגע, וע"י הבדיקה שרואים שהכל תקין, ניתן לסמוך בדרך כלל שהמצב יעמוד כך במשך השבת. [א"כ ידוע חשש לפעילות חריגה בשבת רח"ל]. ועיין במכתב החזו"א על דברי הדובב מישרים שהתיר לבדוק ביום חמישי, והחזו"א השיג וכתב שצריך לבדוק ביום שישי, מחמת שהתקלות מצויות כ"כ, וגם ע"ז כתב שמי יודע אם יש ע"ז חזקה לכל השבת.

בכל זאת נוקטים להלכה, שהבדיקה השבועית צריכה להתמקד בחוטים, בעמודים ובלחיים. ואין חובה לבדוק את כל הגדרות כל שבוע, אלא במקומות הסמוכים לבניה וכדומה. והטעם משום שבחוטים והעמודים מצוי יותר קלקולים, משא"כ בגדרות טובות אינו בדרגת מצוי שיתקלקלו. ובפרט שבדרך כלל הן משמשות לאיזה מוסד או חצר שהיא מעונינת בשלמותן ואין דרך שתאונות ומשאיות יקלקלו אותן. אלא שמ"מ צריך לגלות עירנות לכשרותן, כלומר שהבדוק עובר באותו אזור ושם לב אם עושים עבודות בניה או הרחבה, שאז יגש מקרוב לבדוק אותן. לפ"ז הבדיקה שהאחראי באותו ישוב בודק את כל הגדרות כל שבוע, היא לפנים משורת הדין, והיה מספיק ללמוד את הנקודות הרפוינות שבגדרות ולמקד את הבדיקה בהן. ובכל זאת יש בזה מעלה גדולה שהכל נבדק, כי התקלות שאינן מצויות גם הן מגיעות באיזה זמן, וצריך סיעתא דשמיא מיוחדת לגלות אותן, וע"י הבדיקה היסודית ניתן לגלות אותן בזמן.

הלל ג' טפחים תחת הגדרות

בבדיקת הגדר של הישוב, עברו וראו כמה מקומות שנוצר חלל תחת הגדר, שיש בו ג' טפחים, בכל מקום מסיבה אחרת מקום אחד החול התמוטט, במקום השני נכנסו בעלי חיים. ובמקום השלישי שער שהרשת שבו התרוממה, ובמקום הרביעי לא ידועה הסיבה. בחלק מהמקומות האחראי כבר הוסיף קרשים לסתום את החלל. ובחלק מקומות הוא לא סתם. והנה הבעיה בגדר שיש תחתיה חלל ג' טפחים, מפני שמחיצה תלויה ג' טפחים מעל הקרקע, לא נחשבת מחיצה, כיון שהגדיים בוקעים תחתיה. וא"כ הקטע הזה של הגדר הוא כמי שאינו, וזו פירצה ממש. אלא שבדרך כלל מדובר בפירצות קצרות, של חצי מטר או מטר ושני מטרים, והרי זה פחות מי' אמות, וא"כ נאמר בהם דין עומד מרובה, ולא תיהא בהן בעיה לכשרות העירוב. אבל המציאות היא שהגדרות בישובים אינם בקו ישר, אלא מסתובבות הלוך ושוב סביב סביב, ולכן בהרבה מקרים הפירצה היא בקטע שמסתובב, ולפעמים זה "פירצה בקרן זווית".

שחקק רק מעט באמצעותו, להניח החבל בתוכו, שיהא מונח בטוב ולא ישתלט למטה, שפיר דמי, דמקרי זה על גבו, עכ"ל. מבואר שיש מצב שחוקק רק מעט בשביל להעמיד את החוט, וזה כשר, אבל לא נתבאר מהו השיעור של מעט. בלשון המשנ"ב בתחילה שאין הקנים עודפין למעלה, דהיינו שהמשקוף שווה לראש העמודים, וכאשר המשקוף הוא חוט ולא קרש, הרי כמעט בכל חריץ קטן יוצא שהעמוד ממשיך יותר מגובה החוט, וא"כ גם אם חוקק מעט הרי זה אינו מעל גבי העמוד. החזו"א חולק על המשנ"ב בנושא

זה, ומכשיר את החוט שבחוקק, מטעם שאין צורך להתחשב במה שהעמוד ממשיך בצדדים שאין בהם צורך הלכתי. אבל לפי הכרעת המשנ"ב יש לעיין בזה האם הצוה"פ כשרה במצב כזה.

מילוי קצף בראש העמוד מעל החוט

כמו"כ היו עוד עמודים שעשו בהם דבר משונה, שלא ראינו במקום אחר, שהחוט היה על העמוד בין שני ברזלים, אלא שהם לא עשו מכסה לעמוד ועליו ברזלים, אלא חיברו את הברזלים לצינור החלול, כדי לחסוך, ואח"כ המתקין של הישוב חשש שהעמוד יתמלא מים, ולכן הוסיף מעל העמוד לאחר שהניח את החוט, קצף של ספרי מתנפתח, שימלא את החלל, והקצף הזה מכסה מעל החוט, ויש לדון האם הקצף שהוא נעשה לדבר קבוע, נחשב חלק מהעמוד, וא"כ החוט עובר בתוך אמצע העמוד ולא לגמרי מעליו, או שאפשר לומר שהקצף אינו חלק מהעמוד, והחוט נחשב כמשקוף שמעל העמוד כהלכה. שני נידונים אלו נשאיר לקוראים היקרים לדון ולהתפלפל בהם, לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא.

אך כמובן שישוּב שמסתמך בכל דבר על כשר רבנות, אין סיבה שפתאום יהיה עירוב בכשרות מהדרין, זה לא קורה סתם אם לא משקיעים, ולא משקיעים אם אין ביקוש. בכל ישוב יש את הנקודות הבעייתיות שלו, אם זה משום שיש "קרפיפות" בטוחי קוצים, או שיש צורת הפתח עם עמודים עקומים, מוקד העירוב מכיר את השיטות ההלכתיות, ומנסה לסייע גם ליושבים כאלו שאינם בכשרות טובה, שמסתמכים בדברים מסוימים על כל מיני שיטות של שעת הדחק שבכל זאת לפחות יתקנו מה שאפשר, שכך הורונו גדולי הדור, אבל אין בזה ראייה שכעת כל העירוב מהודר. ולכן גם במקרה זה, יש עדיין שני דברים יסודיים, שמונעים מלהכשיר את העירוב ע"פ הוראות מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל ושאר פוסקי זמנינו.

משמעותו של שינוי קטן בראש העמוד

באותו ישוב היה דבר נוסף שהבעיה בו מאוד חמורה, והתיקון שצריך לעשות בו קשה מאד. בשער הכניסה לישוב, עשו צורת הפתח כנהוג, הבודק שהגיע למקום והתחיל את הבדיקה בשער הכניסה, יצא מהרכב לראות שהעמודים כהלכתם. והנה הוא מביט בראשי העמודים, ואינו יודע אם לומר כשר או פסול. בעמודים אלו לא השתמשו בראשים המקצועיים עם v אלא חיברו שני ברזלים עומדים, ומחוסר ידיעה בהלכה חיברו אותם מהצד החיצוני של העמוד, ולא מעל העמוד. והנה במצב כזה החוט שתפוס בברזל שבראש העמוד, אינו נמצא מעל העמוד, וכאשר החוט אינו מעל גבי העמוד הוא פסול, כמ"ש השו"ע (סימן שס"ב ס"א), ודבר אחד כזה פוסל את כל העירוב. הבודק התחבט מאוד, האם ניתן לומר שיש עוד מילימטר אחד שהחוט מעל העמוד, וקרא לאנשים שהיו עימו שיתבוננו, כמו"כ פתח את המצלמה והגדיל את הזום של העדשה, ואחרי הכל לא ברור אם יש משהו מעל גבי העמוד.

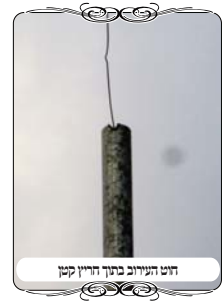

תיקון קטן, בעל משמעות גדולה

בעיה זו היא בעלת משמעות גדולה מאוד, כי אם החוט לא מעל העמוד הוא פסול לכל הדעות, והוא אוסר את הטלטול בכל הישוב, כי אם חסר צוה"פ אחת, מיד נעשית פירצה של יותר מי אמות, וכל ההיקף נעשה לכרמלית. מצד שני, התיקון של דבר כזה אינו תיקון קל, כיון שצריך לעשות את התיקון בראש העמוד שנמצא בגובה של חמש מטרים, ופעילות כזו לחתוך ברזל ולחבר ברזל בגובה, הוא דבר מסוכן. ובמקרה זה גם להשעין עליו סולם זה בעיה, כי השתמשו בעמודים דקים מפרופיל פשוט. הפתרון להוריד את העמוד, לתקן את ראשו ולהחזירו, וזה לא דבר קטן. כמו"כ אפשר לעלות על כף של טרקטור ולתקן, וכך עושים בהרבה מקרים, אך גם זה לא קל. ולסיכום, מדובר בשינוי קטן בסה"כ, שחיברו את הברזלים של ראש העמוד מהצד החיצוני, ולא מהצד הפנימי, ועי"ז כל העירוב מוטל בספק גדול, שהאפשרות לתקנו אינה פשוטה.

חוט שיושב בהריץ שבראש העמוד, ושיעור ההריץ

במקומות אחרים בישוב זה, עשו פתרונות אחרים לקשירת החוט בראש העמוד, שגם בהם יש מה ללמוד ולדון. בכמה עמודים לא עשו ברזלים בראש העמוד, אלא חתכו חריץ בראש העמוד, כדי שהחוט ישב בתוך החריץ. היו מקומות שהחריץ היה רחב, והיו מקומות שהיה חריץ דק ממש. יש לציין שבחוט העירוב המצויים שעשויים מפלסטיק, לא מספיק חריץ קטן כזה, כיון שבקלות הם יחליקו ממנו ויפלו. הם צריכים מוטות ברזל יותר גדולים שיתפסו אותם. אבל חוטי ברזל שאינם גמישים והם גם כבדים, יכולים לשבת גם בחריץ כזה. אבל בנושא החריץ יש לדון אם החוט שיושב בתוכו כשר. המשנ"ב (סי' שס"ב ס"ק ס"ד) כותב שאם הקנה שלמעלה (החוט) תחוב בין קנה לקנה, שנחקק קצת בקנים כעין שעושים האומנים, והקנים שבצדדים עודפים למעלה על גב הקנה שמונח ביניהם, מסתפק הפרי מגדים ומצדד להחמיר.

מבואר שכאשר החוט בתוך חקיקה, מצדד הפמ"ג שאינו נחשב מעל גבי העמוד, כי חלק מהעמוד ממשיך יותר גבוה מהחוט. אמנם הוסיף המשנ"ב וז"ל, אבל אם אין הקנים (העמודים) עודפין למעלה, אלא

הודעה משמחה

נפתח בס"ד שיעור יומי בהלכות העירובין המצויות בזמנינו
 השיעור ידון בשאלות אקטואליות
 שהגיעו באותם ימים ל"מוקד העירוב"
 השיעור נמסר ע"י הרה"ג משה אנגלרד שליט"א
 בימים א-ה, בשעה 8:45 בבוקר (במשך 20-15 דקות)
 ניתן להאזין לשיעורים ע"י "קול הלשון",
 בשיעורים חיים בזמן השיעור
 וכן במוקלטים לפי המספרים
03-6171111-1-3-3-52

המשך רשימת השיעורים הנמצאים כעת במערכת

17. דיני עירוב חצרות, שיעור הפת, וזיכוי ע"י האשה.
18. עירוב שהשער נפתח בשבת ואין בו צוה"פ.
19. דינים בשטלי בחירות התלויים על עמודי העירוב, החוטים והלחיים.
20. בענין שיעור התחום וגדר הנחת עירוב תחומין לצורך מצוה.
21. דין עיר שלן בה למי שהולך בלילה.
22. דין גדר שהתעקמה האם ובאיזה אופן כשרה למחיצה.
23. בענין חוזק הלחי שראוי להעמיד דלת של קש.
24. איזה מקומות נחשבים חצר, לגבי דין כלים ששבתו בחצר.
25. דין פירצה בין העמוד של צוה"פ למחיצה ולתל המתלקט.
26. בענין צוה"פ שיש תחתיה מכונית, פח צפרדע, פח טמון.

בשבוע הבא יהיה ניתן בעז"ה לרכוש חוברת של
 הגליונות "שואל ומשיב" שיצאו עד כה.
 לקבלת הגליונות במייל, נא לשלוח בקשה למייל